

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte fredag den 10. april 1959 kl. 9.

Møtet ble ledet av formannen, F i n n M o e.

Til stede var: Offerdal, Kjøs, Meisdalshagen, Henrik Svensen, Erling Petersen, Vatnaland, Finn Moe, Langhelle, Paul Ingebretsen, Wikborg, Hegna, Borten, Reinsnes, Dahl og Hareide.

Av Regjeringens medlemmer var til stede: statsråd Skaug. Ekspedisjonssjef Sommerfelt og byråsjef Tveito ble gitt adgang til møtet.

Formannen: Som det står i innkallelsen, er møtet sammenkalt for at statsråd Skaug kan få redegjøre for den siste utvikling i forbindelse med forhandlingene om et europeisk frihandelsområde, og det vil han da gjøre.

Etter det vil jeg gjerne fremlegge innstillingen om den redegjørelse som Handelsdepartementet har oversendt til Stortinget, og som av presidentskapet er blitt oversendt til den utvidede utenrikskomite.

Statsråd Skaug: Før jeg begynner på denne redegjørelse, vil jeg gjerne få nevne at komiteen for noen dager siden fikk oversendt fra Utenriksdepartementet en kort redegjørelse for Romatraktatens bestemmelser. Den er blitt utarbeidet etter en tidligere anmodning fra komiteen. Den er nokså kortfattet, og jeg vil derfor gjerne få nevne at hvis den ikke er tilfredsstillende for komiteens behov og drøftelser, vil jeg gjerne få beskjed om det for eventuelt å få laget en mer inngående redegjørelse.

Forrige gang jeg hadde anledning til å snakke om markedsdrøftelsene her i komiteen, var den 3. februar i år. Jeg omtalte da de hendingene som hadde funnet sted frem til slutten av januar måned. Som man vil huske, hadde vi på det tidspunkt to sett problemer: de korttidsproblemer som reiser seg i forbindelse med den diskriminering som tiltakene De Seks imellom har forårsaket, og langtidsproblemene om en assosiering på en eller annen måte mellom De Seks og de øvrige OEEC-land.

Siden den tid har det som i det vesentlige har skjedd, vært følgende:

De Seks forkastet, som man vil huske, i sitt ministermøte den 15. januar det britiske forslag vedrørende behandlingen av 3 %-kvotene, og sa samtidig at man etter deres mening burde føre bilaterale forhandlinger for å løse korttidsproblemene. Dette var et forslag som vakte en god del betenkeligheter i de andre OEEC-land, og ikke minst blant de mindre OEEC-land, som under slike bilaterale drøftelser, spesielt vis-à-vis Frankrike, ville ha en ganske vanskelig forhandlingsposisjon. De andre landene var også bekymret over dette forslag, fordi man så det som en alvorlig svekkelse av det multilaterale samarbeid i OEEC-landene.

Dette korttidsproblem i forbindelse med 3 %-varene viste seg etter hvert å være i særlig grad et britisk-fransk problem. Britene har nå gjennom lengre tid først hatt hva de har kalt undersøkelser for å finne ut hvor stort problemet var, og har så nå i noen tid forhandlet med franskmennene for å finne frem til kvoteforhøyelser,

slik at den diskriminering som ellers ville oppstå mot britiske varer, kunne bli redusert. Disse forhandlinger er nå ført ferdig fra britisk og fransk side. En avtale er klar til undertegning. Men britene har gjort det klart at de ønsker å konsultere de øvrige OEEC-land før de undertegner og gjennomfører avtalen, og dette er da noe som nå skal ta til.

For Norges vedkommende ser det ut til at vi foreløpig ikke har noen særlig store problemer i forbindelse med den begynnende diskriminering som nå er et faktum, men på forskjellig måte kan man allerede merke den, og det er grunn til å være nokså bekymret over den situasjon som vil kunne oppstå hvis dette skal fortsette. Vi har hittil ikke hatt noen bilaterale drøftelser i forbindelse med kvoteøkningene, men skal i nær fremtid ta opp de vanlige bilaterale varebytteforhandlinger med Frankrike om fornyelse av vår avtale. De forhandlinger begynner den 20. april, og i den forbindelse vil vi da også komme til å ta opp den kvotemessige diskriminering som det kan være hensiktsmessig å drøfte med franskmennene. Spørsmålet om eventuell kompensasjon fra norsk side for franske innrømmelser vil da også komme opp.

Selv om det er dette øyeblikkelige diskrimineringsproblem som nå i noen tid i særlig grad har fanget interessen i de forskjellige land, er det jo selvsagt fremdeles langtidsproblemet og mangelen på utsikt til å finne en løsning på langtidsproblemet som er det alvorligste i situasjonen. På det statsrådsmøte man hadde i OEEC den 15. desember i fjor, hadde man ingen drøfting av dette. Det har jo vært regnet med at man skulle få et møte en eller annen gang i løpet av våren, men slik som situasjonen ligger an i dag, er det ikke godt å si når det i det hele tatt vil kunne skje.

Utgangspunktet her var at Den europeiske kommisjon skulle legge fram for de seks land sitt syn på hvordan disse langtidsproblemene skulle løses, og rapporten fra kommisjonen til De Seks skulle foreligge pr. 1. mars. Den forelå også omtrent på den tiden, og man kan vel si at utenom De Seks var det svært få som hadde noen særlig optimistiske forhåpninger med hensyn til det denne rapport ville kunne komme til å inneholde.

Det viste seg også at det som kom ut av kommisjonens overveielser, og som ble forelagt for de seks regjeringer, var lite tilfredsstillende selv for flere av De Seks. Det som er hovedproblemet i situasjonen, er at man på fransk side ikke har ønsket å finne fram til en løsning. Franskmennene vil på det nåværende tidspunkt, så vidt vi kan forstå, foretrekke å gå langsomt fram med hele denne saken, delvis kanskje av den grunn at de regner med at tiden i alle tilfelle arbeider for De Seks. Til det kommer at Den europeiske kommisjon selvsagt er interessert i å få etablert seg selv fastere enn den er i øyeblikket, etterat den nettopp er kommet i gang, og på den måte få seg selv etablert som et vesentlig, om ikke det mest vesentlige, organ i europeisk økonomisk samarbeid. De institusjoner som nødvendigvis ville måtte etableres hvis et frihandelsområde skulle komme i stand, ville jo kunne gjøre kommisjonen rangen stridig.

Det som er skjedd i løpet av denne siste måneden, tyder på at den pessimisme som mange på forhånd nærte, var berettiget. Kommisjonens rapport forelå ferdig i

løpet av februar, og ble oversendt ministerrådet for de seks land i begynnelsen av mars. Jeg skal få si et par ord om innholdet av rapporten:

Rent generelt kan man si at kommisjonens rapport inneholder mer retningslinjer og vurderinger enn konkrete forslag. Men tross sin vage form er den blitt et meget omfangsrikt dokument. Det skyldes at kommisjonen ikke bare har prøvd å belyse de europeiske aspekter av problemene, men også har forsøkt å fastlegge fellesmarkedets plass i verdensøkonomien. Rapporten inneholder kommisjonens nåværende syn på hele den ytre økonomiske politikk som etter kommisjonens mening bør føres av fellesskapet. Den kan kanskje på sett og vis betraktes som en programerklæring fra denne overnasjonale myndighet til de nasjonale regjeringer. Rapportens videre skjebne i de seks land er derfor av ganske stor interesse.

Innledningsvis gir denne rapport en analyse av forhandlingssituasjonen, uten at noe nytt egentlig kommer fram. Det hevdes at seksmakts-samarbeidets juridiske side er i full overensstemmelse med GATT og med OEEC-konvensjonen. Den diskriminering som oppstår ved opprettelsen av fellesmarkedet, sies det, strider ikke mot disse avtaler. Det erkjennes imidlertid samtidig at opprettelsen av en stor økonomisk enhet i hjertet av Europa kan ha uheldige virkninger for land som står utenfor, men det hevdes at på lang sikt bør disse vanskene kunne oppveies av en totalt sett større samhandel med de utenforstående land, som følger som et resultat av at seksmakts-samarbeidet leder til økt levestandard og kjøpekraft innenfor fellesmarkedet.

Når det gjelder de utenforstående lands økonomiske forbindelser med De Seks, pekes det på at disse varierer fra land til land. Mens Sveits, Østerrike og de skandinaviske land har en relativt høy andel av sin totale handel med De Seks, er Storbritannias avhengighet av en prosentvis mindre størrelsesorden. Men, sies det, problemene kan ikke bare sees under en europeisk synsvinkel. På grunn av sin industripotensial og sin dominerende stilling i verdenshandelen pekes det på at fellesmarkedet nå utvikler seg til å bli et av de tre store områder i den frie verden, d.v.s. ved siden av USA og Storbritannia. Foruten til de europeiske land må derfor De Seks, sies det videre, også ta hensyn til de oversjøiske land. Overfor disse siste er fellesmarkedets juridiske forpliktelser knyttet til GATT. Ut fra dette hevder da kommisjonen at en løsning på de foreliggende samarbeidsproblemer ikke bare kan søkes på en europeisk basis, men må finne sted på et mer verdensomfattende grunnlag. Det betyr ikke at De Seks betrakter sitt forhold til de øvrige OEEC-land som likegyldig, men grunntanken er at enhver europeisk løsning som man skulle søke å finne, må falle sammen med en verdensomfattende løsning.

Etter denne analyse reises så i denne rapport spørsmålet om frihandelsområdet kan løse de assosiasjonsproblemer som foreligger. På dette svarer kommisjonen absolutt benektende, og viser til alle de vanskene som oppsto under forhandlingene i Paris. Det kan i all fall sies at det ikke blir tale om noe frihandelsområde slik som det er definert i artikkel 24 i GATT, da denne artikkel er for snever. Den løsning man eventuelt kommer fram til, må være mer omfattende.

Som sagt, erkjenner kommisjonen at det kan være behov for en spesiell europeisk løsning, fordi de europeiske land synes villige til å gå lenger i samarbeid seg imellom enn tilfellet er med de fleste andre land. Men den europeiske løsning må, som nevnt, falle sammen med en verdensomfattende løsning. Kommisjonen hevder imidlertid videre at en slik europeisk løsning kan man ikke ta sikte på *nå*. Dette begrunnes med at fellesmarkedet selv ennå ikke er fast etablert, det står bare ved begynnelsen av sin oppbygging. Mange spørsmål, som f.eks. dets ytre toll- og handelspolitikk er ennå ikke endelig fastlagt. Videre sies det at man må ta hensyn til en del andre usikre faktorer, som f.eks. virkningen av innføringen av konvertibilitet og de kommende multilaterale forhandlinger i GATT. Det sies også at man må ta hensyn til fellesmarkedets egenart, hvilket – etter hva man hittil har forstått – betyr at selve diskrimineringen som sådan har en positiv verdi når det gjelder å fastslå fellesmarkedets enhet og helhet overfor omverdenen.

Ut fra disse premisser trekker kommisjonen så den konklusjon at man på lang sikt nok bør komme fram til en ordening med de utenforstående land, og i særdeleshet med de europeiske land, men dette er noe som kommisjonen mener må få lov til å utvikle seg gradvis, fordi tiden ennå ikke er inne til å etablere en langsiktig ordening. Mer spesielt uttaler kommisjonen at noen langtidsløsning på europeisk basis ikke kan komme på tale i de første tre til fire år. I mellomtiden mener kommisjonen at man gjennom spesielle løsninger skal forsøke å dempe ned den diskriminering som uunngåelig vil komme til å oppstå.

Når det da gjelder spesielt tollproblemene, mener kommisjonen at disse først og fremst bør behandles innenfor rammen av GATT – ut fra sitt grunnsyn, nemlig at man skal ha en verdensomfattende løsning. Den antyder at problemet også skal søkes løst ved spesielle tollforhandlinger mellom OEEC-landene innenfor rammen av GATT for de varer som er særlig betydningsfulle i den intereuropeiske handel. Derved skal man få en utjevning og nedsettelse av de europeiske tollnivåer, samtidig med at man innenfor GATT's ramme kommer fram til tollnedsettelse på verdensomspennende basis. På slike felter hvor diskrimineringen mellom De Seks og de elleve medførere påviselige skader, antydes muligheten av å innføre tollfri kontingenter.

Når det gjelder de kvantitative restriksjoner, anbefaler kommisjonen for det første at den bestående 90 %-liberalisering innenfor OEEC blir opprettholdt, og videre foreslås det at OEEC-landene påtar seg å øke alle kvoter med 20 % hvert år, inntil restriksjonenes beskyttelselement er falt bort. De bilaterale kvotene skal imidlertid etter kommisjonens mening ikke globaliseres, og det skal ikke være noen plikt til å øke de særlig små kvoter i et raskere tempo, slik som De Seks gjør seg imellom etter 3 %-regelen.

Kommisjonens rapport inneholder også visse bestemmelser om behandlingen av landbruksvarene og bestemmelser for de underutviklede land, som jeg her ikke skal gå inn på i noen detalj. For landbruksvarenes vedkommende er synspunktet at man bør ha drøftelser på linje med dem som Roma-traktatens land har seg imellom. For de industrielt underutviklede land pekes det på betydningen av særordninger, og også på kapitaltilførsel.

Man kan vel om den rapport som kommisjonen la fram, si at den ga et ganske kontant avslag på det som vi har sett som det vesentlige, i all fall på det nåværende tidspunkt, nemlig snarest mulig å komme fram til nye drøftelser om en multilateral ordning.

Denne rapport fra kommisjonen ble behandlet på et ministerrådsmøte av de seks landene den 16. mars, og den ble der møtt med særlig sterk motstand fra Be-Ne-Lux-landene og fra Tyskland. På Be-Ne-Lux-hold kritiserte man særlig kommisjonens idé om at man måtte se toll- og kvotespørsmålene i en global sammenheng. Det ble uttalt fra disse land at ideen nok i seg selv kunne være riktig, men det var ikke dette som i dag burde oppta de seks land mest. De pekte på at det man i første rekke måtte søke å få til, var en løsning på problemet mellom De Seks og de elleve innen en rimelig tid. Be-Ne-Lux-landene hadde i denne forbindelse den tanke å komme fram til noe som man kaller et «fritt marked». De var klare over at dette ville det ikke være lett å få i stand, og det måtte bli overgangsperioder hvor man måtte ha midlertidige tiltak av forskjellig art. Det vesentlige i Be-Ne-Lux-landenes oppfatning var at de med hensyn til tollproblemene ønsket å skille disse ut fra GATT-sammenhengen og behandle de europeiske tollproblemene som europeiske problemer og ikke på den globalbasis som kommisjonen hadde ønsket. – På tysk side kritiserte man også kommisjonens rapport. Det eneste land som ga den virkelig og sterk støtte var Frankrike.

Resultatet av drøftelsene i ministerrådet for de seks land ble at ministerrådet ikke godtok forslaget fra kommisjonen, men vedtok et forslag som gikk ut på at de seks land nå innen den 15. april skulle gjøre kommisjonen kjent med sine merknader til forslagene i rapporten. Det skulle så nedsettes en spesialkomite som skulle bestå av representanter både for medlemslandenes regjeringer og for kommisjonen under ledelse av denne. Denne spesialkomite har så fått i oppdrag å behandle de merknadene som kommer inn, og legge fram nytt forslag til ministerrådet på grunnlag av merknadene og kommisjonens rapport.

Så langt er saken kommet, og med de tidsfristene som nå foreligger, må man regne med at det skal bli overordentlig tvilsomt om det er mulig i det hele tatt å komme fram til drøftelser på europeisk basis på denne side av sommeren, hvis det ikke blir tatt et initiativ fra annet hold, dvs. hvis man skal vente på at De Seks har ferdigbehandlet saken.

Det er derfor grunn til å se på forhandlingssituasjonen med atskillig pessimisme, og i den sammenheng vil jeg gjerne ha nevnt at det også synes å dekke det britiske syn på forhandlingene. Mr. Maudling tilbrakte i begynnelsen av mars en ukes tid her i Oslo på ferie, og det ble da arrangert et møte mellom ham og representanter for næringsorganisasjonene og administrasjonen. Maudling uttalte her at det bekymringsfulle i dagens situasjon nettopp var at man ikke kan se noen løsning på problemene, og han mente å kunne si at man i dag var lenger fra en løsning enn noen gang tidligere. Også Mr. Maudling mente at hverken Frankrike eller kommisjonen for tiden har noen positiv interesse av at det kommer i stand en langsiktig ordning. Maudling stilte under disse drøftelsene spørsmålet om hvorvidt det var noe alternativ til frihandelsplanen. Han hadde da kategorisk uttalt at

Storbritannia ikke kunne delta i fellesmarkedet mellom De Seks, og avvist spekulasjonene i «Economist» i den sak. I tilfelle av medlemskap i Roma-avtalen, sa han, ville denne traktat måtte forandres fra begynnelsen til slutten, noe som han mente var fullstendig utelukket å få til. Et annet alternativ for Storbritannia ville være å utvide og utdype samarbeidet innenfor Samveldet, men han anså heller ikke det som noen riktig løsning. Maudling holdt fremdeles på at den løsning som man måtte kunne komme fram til, og som er den riktige, er en løsning etter de prinsippene for frihandelsområdet som er diskutert. Men i øyeblikket i all fall er situasjonen den at De Seks ikke godtar den løsningen, og dermed er situasjonen mer eller mindre låst fast.

Jeg kan også nevne at Oslo i begynnelsen av mars hadde besøk av OEEC's visegeneralsekretær, Cahan, som har arbeidet meget med disse spørsmålene i forbindelse med Maudling-komiteens drøftelser. Han mente for sin del at det kanskje ville være klokt ikke å arbeide for hardt i dag for å nå fram til en avtale på lang sikt mellom De Seks. Han sa som sin mening at De Seks, og særlig Frankrike, var åpenbart redde for at Storbritannia skulle ønske å ødelegge fellesmarkedet, og at de i diskusjonen omkring disse ting i all fall brukte dette argument med stor virkning. Cahan mente at man nærmest burde la spørsmålet ligge 3 – 4 år når det gjelder den langsiktige ordning, og at man i mellomtiden fikk finne en midlertidig løsning på de aktuelle problemer som iverksettelsen og gjennomføringen av fellesmarkedet reiste. Cahan fremførte disse synspunkter på et møte hvor også representanter for de norske næringsorganisasjoner var til stede, men han fikk ikke medhold i sitt syn på disse spørsmål hverken fra de norske næringsorganisasjoner eller fra dem fra den norske administrasjon som uttalte seg.

La meg til slutt få nevne at de uformelle møtene mellom de Ytre Seks pluss Portugal, som jeg omtalte under det forrige møte i utenrikskomiteen, nå er kommet i gang. Hensikten med disse møter er på en helt uforpliktende basis å finne ut om noe kan gjøres for å ta et nytt initiativ. Det er jo en sak som er overordentlig delikat, særlig fordi man jo slett ikke vet om de Ytre Seks pluss Portugal kan bli enige om noe som helst. Vi har derfor for det første vært meget varsomme for at det overhodet ikke skal komme noe til pressen om disse drøftelsene, for om så skulle skje, og det så om noen tid skulle vise seg at vi allikevel måtte gi opp dette, ville vår posisjon vis-à-vis fellesmarkedets land bli overordentlig vanskelig. For det annet er det lagt sterk vekt på at disse drøftelser på det nåværende tidspunkt er helt igjennom uformelle, at de føres av embetsmenn og at ingen av regjeringene overhodet er engasjert. For den norske regjeringens vedkommende er situasjonen den at etter møtet her i utenrikskomiteen sist, hvor problemene ble skissert, gikk Regjeringen inn for å delta i disse møter gjennom en ekspert, men uten å ha noe ønske om på det nåværende tidspunkt å gi uttrykk for en preferanse for en bestemt løsning. Det samme er stillingen i alle de andre land.

De eksperter som deltar, forsøker derfor, nesten i personlig egenskap, å finne fram til noe som på ekspertbasis kanskje kan være antagelig, og når de har nådd fram til et standpunkt, vil saken da bli tatt opp på regjeringsplanet.

Det er ekspedisjonssjef Sommerfelt som har deltatt i disse drøftelsene fra norsk side, og jeg tror det ville være nyttig om ekspedisjonssjef Sommerfelt kunne si et par ord om hvordan man har lagt an arbeidet, og hva det går ut på. Jeg tror det vil være av interesse for komiteen å høre det, selv om vi på det nåværende tidspunkt ikke ber om noen meningsytring om selve sakens realitet. Det har Regjeringen, som jeg sa, heller ikke tatt noe standpunkt til.

Formannen: Jeg tror det er nokså vesentlig at vi også får et bilde av hvordan disse forhandlinger løper, så vil ekspedisjonssjefen redegjøre for det, så vær så god.

Ekspedisjonssjef Sommerfelt: Jeg skal være ganske kort. Det har vært to møter mellom denne gruppe av embetsmenn, det ene i Oslo i midten av februar og det annet i Stockholm like før påske. Dessuten har svenske og norske deltagere i møtene hatt underhåndssamtaler i London mellom de to nevnte møter for å få en orientering om og et inntrykk av hvilke tankebaner man i Whitehall følger når det gjelder å forsøke å legge opp et utkast til en frihandelsavtale mellom disse 7 land.

Jeg vil først gjerne si at det generelle inntrykk er at danskene stiller seg meget negativt til disse forsøk, ut fra det synspunkt at de bare vil hardne motstanden blant De Seks, at de liberale krefter hos De Seks på denne måten vil bli skjøvet i bakgrunnen, og at de proteksjonistiske og isolasjonistiske krefter vil vinne overhånd. Danskene har altså fremdeles den oppfatning at man, etter som tiden går, bør kunne vente at disse liberale krefter, som man jo også her i Norge i sin tid satte sin lit til, vil vinne fram, når det gjelder å finne fram til en løsning mellom De Seks og de elleve. De mener derfor at man ikke bør ta noe unilateralt skritt, men bør la De Seks mer eller mindre bestemme takten i sakens utvikling.

Østerrikerne er vel de neste som er betenkte. Det er kanskje mer ut fra økonomisk enn fra politisk synspunkt, idet Østerrike har en meget stor andel av sin handel med De Seks. Der kan man si at det er en divergerende oppfatning mellom det østerrikske utenriksdepartement og det østerrikske handelsdepartement, idet det førstnevnte synes at tanken er god. Grunnen er at i fredsavtalen inneholdes klausuler som gjør det ganske klart at Østerrike ikke på noen som helst måte kan tenke seg å knytte seg til De Seks' fellesmarked, og de ser i denne løse assosiering med andre land en måte til allikevel å holde seg til Europa i denne overgangstiden, inntil man får en virkelig europeisk enhet.

Portugal er politisk interessant, men økonomisk er portugiserne temmelig engstelige, og de påpeker bare at de, hvis noe slikt skulle komme i stand, må få lov til å få en rekke inntaksregler for sitt vedkommende, idet de ikke kan holde takt med den avvikling av tollraten som de andre tar sikte på.

Svenskene og sveitserne er meget positivt innstilt. I den svenske riksdag har det jo vært en debatt, som har gitt denne linje så å si enstemmig tilslutning. I Sveits er det den absolutte oppfatning at det må gjøres noe, og at dette er måten til å få forhandlinger i Paris i gang igjen.

Britene legger heller ikke skjul på at de er interessert i at dette blir grundig gjennomgått og studert, men de er mer forsiktige i sine uttalelser, og vil ikke komme

med antydninger som kunne tenkes å binde dem rent politisk. Men de har dog i meget stor utstrekning under disse møtene spilt en ganske ledende rolle.

Hva Norge angår, har de norske embetsmenn sagt at de er enige i at dette er måten til å få forhandlinger i gang igjen, og at det er galt å overlate takten til De Seks, og at man i og for seg kan tenke seg å gå inn for en ordning som vil kunne bety en utvikling ganske raskt i retning av et frihandelsområde mellom disse syv land.

Når det gjelder detaljene i planen, er vel flertallet for at man skal ha en kortere overgangstid i et slikt frihandelsområde enn overgangstiden i Roma-traktaten, ut fra det syn at man dermed får styrket sin forhandlingsposisjon overfor De Seks. Prefereringen av samhandelen de ikke seks imellom vil virke hardere på De Seks, og på den måten få De Seks til å forstå at de er økonomisk interessert i å få en ordning med den annen gruppering.

Videre er det enighet om at det må være enkle regler i en slik frihandelsavtale. Vi har ikke tenkt å basere oss på Roma-traktatens 240 artikler. Det skal bli få, men enkle regler i en eventuell frihandelskonvensjon. Videre skal det være en enkel administrasjon. Vi skal ikke ha noe av dette apparatet som er oppstilt i Brussel.

Hovedhensikten er, som jeg nevnte, å skape et grunnlag for gjenopptagelse av forhandlingene på 17-landsbasis. Men på den annen side, må denne konstellasjon være levedyktig nok til å kunne stå på egne ben, hvis så galt skulle skje at man ikke fikk bygget bro mellom De Seks og resten av OEEC-landene.

Man kan si at konklusjonen av møtene hittil har vært at man fra å ha drøftet dette mer muntlig, har tatt mål av seg til å utarbeide et skriftlig dokument. Det er den svenske delegasjons formann, de Besche, som har fått dette oppdraget. Det er da hensikten at et slikt dokument vil bli sirkulert til de andre hovedstedene i temmelig nær framtid.

I dette dokument vil naturligvis spørsmålet om overgangstidens lengde stå åpent, idet det vil bli formulert i form av en rekke alternativer. Dette er jo det politisk essensielle problem som ikke embetsmennene på noen som helst måte kan ta standpunkt til. De forskjellige alternativene går i den retning, kan man si, at man tenker seg en generell overgangstid på 5 år, men med mulighet for lengre overgangstid for vanskelige sektorer innen de respektive lands næringsliv.

Fra norsk side er det i denne sammenheng blitt henvist til de drøftelser som nå foregår i nordisk regi, hvor man jo fra svensk side f.eks. har erklært sin tilslutning, til den tanke som ble fremsatt i sin tid fra norsk side på det siste statsministermøte, at de overgangsordninger som man nå har snakket om, kan forlenges fra 5 til 10 år og opp til 12 år.

Man har sagt fra norsk side at et frihandelsområde blant disse syv land i og for seg vil bety mer eller mindre de samme vanskeligheter for norsk næringsliv som et nordisk fellesmarked vil gjøre. På den annen side må man ta i betraktning at norsk eksport jo vil få et større marked å operere på, og dermed få større muligheter for å ekspandere på sitt felt.

Det er gitt uttrykk for at man må gå til en hurtig avvikling av de kvantitative restriksjoner. Det er blitt antydnet et tidsrom på 3 år. Videre at det må være klare regler for avtrappingen av tollsatsene.

Opprinnelsesproblemet har vært så gjennomdrøftet under frihandelsforhandlingene i Paris, hvor disse syv land i stor utstrekning var enige om løsningen, slik at dette i og for seg antagelig vil være et problem som er forholdsvis enkelt å løse i denne konstellasjon. Bl.a. tar man sikte på at bearbeidelsesverdien kan utgjøre ned til 50 pst. for at en vare kan gis karakter av en frihandelsvare.

Konkurransereglene, altså reglene om de restriktive forretningsmetoder, vil være de som den såkalte Melander-komiteen ble enige om under forhandlingene i Paris, når det gjelder reglene for et europeisk frihandelsområde.

Når det gjelder unntaksreglene, bør de i betraktning av den korte overgangstid være nokså elastiske, og man vil derfor også ta med en såkalt «Code of good conduct», hvor det vil bli overlatt til institusjonen å avgjøre hvorvidt de enkelte medlemsland har rett til å påberope seg disse unntaksklausuler.

Utgangspunktet for tollavviklingen bør være ikke som i Roma-traktaten de satser som er gjeldende pr. 1. januar 1957, men en senere dato, f.eks. 1. januar 1959 eller 1. juli 1959.

Når det gjelder institusjonene, så bør de også etter vår oppfatning være enkle. Det bør være et ministerråd med et stedfortrederråd, et styre for handelspolitikk og et sekretariat av meget beskjedent omfang. Man har tenkt seg at dette sekretariat kanskje til å begynne med burde ambulere etter som hvilket land hadde formannsstillingen i ministerrådet. Men på den annen side er det enkelte ting som gjør at man kan tenke seg kanskje alt fra begynnelsen å ha et permanent sekretariat.

Når det gjelder selve vareområdet, er det klart at dette ved siden av overgangstiden er det viktigste problem. Man har først og fremst naturligvis problemet med landbruket, og det er jo her at danskenes kanskje vesentligste grunn til motstand mot denne konstellasjon gjør seg gjeldende. De vil antagelig gå inn for å få inn i denne konvensjon en prinsipputtalelse som går ut på at man som endelig mål skal ta sikte på frihandel også på landbruksområdet. Til dette sier britene at det er det ikke tale om at de kan gå med på. De begrunner dette med at de har en meget stor respekt for det skrevne ord, ut fra det faktum at de jo ikke har noen skreven grunnlov i Storbritannia. Dessuten sies det at det politisk i den nåværende situasjon ikke er mulig for britene å gi seg inn på noen prinsipiell erklæring når det gjelder landbruket. Men på den annen side skulle man tro at danskene, hvis de ville, rent bilateralt kunne – på denne basis – forhandle seg til meget store fordeler på det britiske marked, særlig hva angår deres viktigste eksportartikler på dette marked, nemlig smør og bacon.

Hva fisk angår, er det vel grunn til å tro at vi ikke vil ha noen lettere sak i denne konstellasjon enn vi hadde i Paris, og det er kanskje særlig svenskene som vil være våre vanskeligste motstandere på dette område, slik vi har erfart fra det nordiske arbeid.

Ellers gjelder det for industrialiserte fiskeriprodukter som frossenfilet og herdet fett, at vi her ikke får det noe lettere enn vi hadde det under forhandlingene i Paris.

Timeplanen er da at når dette dokument er blitt sendt ut fra Stockholm til de andre hovedsteder i slutten av denne måned, skulle kabinettsekretær de Besche og undertegnede foreta en rundreise til disse hovedsteder for å finne ut hvilken reaksjon dette opplegg der møter hos de respektive administrasjoner. I og for seg må man kunne tenke seg at man skulle kunne bli ferdig med det administrative arbeid innen sommerferien. Det vil da bli overlatt til politisk avgjørelse hva man siden skal gjøre.

Britene har sagt at det er vanskelig for dem å ta standpunkt til denne planen før de nye valg. Det er jo nå i dag meget usikkert når disse kan bli, men de siste prognoser går ut på at de skal være til høsten. På den annen side er det vel ikke sikkert at den britiske regjering er helt kategorisk når det gjelder å ta standpunkt til planen før det ha vært valg.

Formannen: Jeg skal takke for redegjørelsen.

Erling Petersen: Vi har vel ikke egentlig så lang tid å debattere saken på, men jeg synes nok jeg føler trang til å si at det var to triste beretninger vi fikk høre. Jeg synes den siste var den tristeste. Jeg vil si at bortsett fra det alternativ da intet skjer, så er etter min personlige oppfatning den skisse vi fikk høre, vel den som kommer nærmest etter når det gjelder hva vi helst ikke skulle ha.

Som sagt, der er jo ikke tid til å gå inn på realiteten, men det er bare et spørsmål jeg gjerne skulle stille statsråden. Det er dette: Opp til nå har dette vært vesentlig et to-partproblem. Men er det ikke i den senere tid blitt mer og mer klart at det øyensynlig dreier seg om eller kommer til å dreie seg om et tre-partproblem, hvor vi har De Seks, vi har Storbritannia og vi har resten av medlemslandene – altså de enten fem eller seks, om vi tar Portugal med eller ikke, når vi holder de underutviklede utenfor. Da blir i grunnen problemstillingen en annen. Jeg vil ikke si at dette er helt klart, men vil høre om man har noen mistanke om at det kan bevege seg i den retning? Jeg tror at det er tilfellet, men det er altså det spørsmålet gjelder.

Statsråd Skaug: Det er mye mulig det. Det ekspedisjonssjef Sommerfelt her gjorde rede for, var et av kanskje flere tenkelig mulige alternativer. Vi har ment i Regjeringen, og det mente vel også denne komite, da saken sist ble drøftet, at det kunne være nyttig å se om dette var en farbar vei. Noe annet og noe mer er det ikke i øyeblikket, og vi har langt fra noen som helst sikkerhet for at det kan føre til noen ting.

I alle våre betraktninger og overlegninger om dette har vi jo vært tilbøyelig til å se det som ønskelig at man kunne finne fram til en løsning hvor Storbritannia er med. Ikke minst utenrikspolitisk er vel det av nokså stor betydning, ville jeg tro.

Formannen: Vi må dessverre slutte nå, men jeg tror det ville være meget ønskelig om vi kunne komme tilbake til dette problemet en gang senere i et møte i den utvidede utenrikskomite hvor vi har mer tid. Det er jo ganske viktige ting det dreier seg om. Derfor bør vi vel drøfte det litt mer utførlig, også med tanke på det nordiske samarbeids stilling i denne forbindelse.

Jeg vil bare si at jeg for min part er ikke så helt sikker på at De Seks i sin nåværende stemning vil la seg noe synderlig påvirke av dette ytre frihandelsområde, så man risikerer faktisk kanskje mer å splitte den europeiske økonomi enn å samle den. Jeg tror det er meget i det som danskene sier, at det er en farlig vei. Så man bør overveie det.

Hareide: Berre eit spørsmål til statsråden: Kan utanrikskomiteen vente å få ei utgreiing anten muntleg eller skriftleg frå statsråden sitt besøk og arbeid i Brasil?

Statsråd Skaug: Med glede. Vi har allerede hatt et større møte med alle interesserte næringsorganisasjoner, og det er under arbeide en utførlig skriftlig redegjørelse. Men jeg skal med glede stå til komiteens disposisjon og gi en foreløpig muntlig redegjørelse om man så ønsker.

Møtet hevet kl. 10.